

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 24 päivältä toukokuuta 1984 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 86/1984 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Markku Linna, toimistopäällikkö Arvo Jäppinen ja vanhempi hallitussihteeri Juhani Saarivuo opetusministeriöstä, ylijohtaja Pekka Rekola kauppaja- ja teollisuusministeriöstä, rehtori Osmo Hassi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta, ylijohtaja Juhani Kuusi Teknologian kehittämiskeskuksesta, puheenjohtaja, vuorineuvos Yrjö Pessi Teknillisen korkeakoulun neuvottelukunnasta, professori Pentti Kettunen Professoriliiton Tampereen teknillisen korkeakoulun alaosastosta, puheenjohtaja, laboratorioinsinööri Aimo Reinikainen ja apulaisprofessori Tuomo Tiainen Tampereen teknillisen korkeakoulun henkilökuntayhdistyksestä, varapuheenjohtaja, vs. lehtori Erkki Pirttimäki Tampereen teknillisen korkeakoulun toimihenkilöt ja työntekijät ry:stä, puheenjohtaja Jussi Pyykkö ja pääsihteeri Juha Isoniemi Tampereen teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnasta, apulaisprofessori Reijo Karvinen Professoriliitosta, varapuheenjohtaja Hilikka Mattila Suomen Ylioppilaskuntien Liitosta, toimitusjohtaja Yrjö Toivola Vaisala Oy:stä, varapuheenjohtaja, diplomi-insinööri Esa Hellgren Suomen Teknillisestä Seurasta, apulaisjohtaja Heikki Hirvinen Teollisuuden koulutusvaliokunnasta, varatoimitusjohtaja Jussi Rinta Neste Oy:stä, tekniikan tohtori Viljo Hentinen Nokia Oy:stä sekä esimies Martti M. Kaila ja diplomi-insinööri Eero Heikinheimo Teknillisten tieteiden akatemiasta.

Valiokunnalla on samanaikaisesti tämän esityksen kanssa ollut käsiteltävänä esitys laiksi Teknillisestä korkeakoulusta ja esitys laiksi Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta (HE:t n:ot 87 ja 88/1984 vp.). Näitä esityksiä on eräiltä osin käsitelty yhdessä, joten ne ovat vaikuttaneet myös toinen toisiinsa.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että nykyinen vuodelta 1972 oleva laki Tampereen teknillisestä korkeakoulusta korvattaisiin uudella samanimisellä lailla. Esityksen tarkoituksena on kehittää Tampereen teknillisen korkeakoulun sisäistä hallintoa ja uudistaa hallintoelinten kokoonpano. Samalla tehtäisiin mahdolliseksi monijäsenisten hallintoelinten jäsenten valinta korkeakoulun omassa piirissä toimitettavilla vaaleilla sekä saatettaisiin laki ajanmukaiseksi muiltakin osin. Laki on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Valiokunnan käyttöön on toimitettu hallituksen esitystä täydentävä asetusalustus, johon sisältyy ehdotus Tampereen teknillisen korkeakoulun hallintomalliksi.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomauksin.

Teknisten tieteiden tutkimuksen ja ylimmän opetuksen merkityksestä ja edellytyksistä. Nykyisen yhteiskuntakehityksen keskeisimpiä piirteitä ovat nopean teknologisen muutoksen aiheuttamat uudet vaatimukset opetukselle ja tutkimukselle. Teknillisillä korkeakouluilla on tärkeä osuus valtakunnallisissa teknologian kehittämisohjelmissa, teollisuuden tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämisessä sekä kansainvälisessä teknologiayhteistyössä. On välttämätöntä, että teknilliset korkeakoulut pystyvät seuramaan ja edistämään teknologian kehitystä opetuksessa ja tutkimuksessa ja että ne pystyvät tehokkaasti suorittamaan pitkäjänteisiä tutkimusprojekteja.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että teknisten tieteiden tutkimusta ja ylintä opetusta tehostetaan. Tätä varten on tarpeen, että

— teknillisille korkeakouluille taataan nykyistä paremmat, riittävät resurssit tutkimus- ja opetustoiminnan kehittämiseen,

— opetusministeriö saa käyttöönsä riittävästi hyvätasoisia tekniikan asiantuntijoita tekniikan korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen suunnittelua ja järjestämistä varten,

— opetusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön keskinäistä yhteistyötä kehitetään erityisesti opetuksen ja tutkimuksen suuntausta, opiskelijamääriä ja tutkimusresursseja koskevissa asioissa, ja

— teknilliset korkeakoulut ovat yhteistyössä elinkeinoelämän eri tahojen kanssa. Tätä varten voidaan muun muassa muodostaa neuvottelukuntia tai muita yhteistoimintaelimiä. Myös määräraikaisten tai sivutoimisten professorin virkojen perustamista voidaan yhteistyön kehittämiseksi harkita.

Valiokunnan mielestä hallinnollisesti itsenäisten teknillisten korkeakoulujen yhteydenpito myös muihin tieteenaloihin on tärkeätä, jotta monipuolisuus tekniikan opetuksessa ja tutkimuksessa taataan.

Useat asiantuntijat ovat esittäneet valiokunnalle, että teknillisillä korkeakouluilla — Tampereen teknillisellä korkeakoululla, Teknillisellä korkeakoululla ja Lappeenrannan teknillisellä korkeakoululla — olisi yhteinen kansleri. Kanslerin tehtävänä olisi muun muassa koordinoida opetusta ja tutkimusta eri korkeakoulujen kesken, edistää yhteydenpitoa elinkeinoelämän ja korkeakoulujen kesken sekä toimia tekniikan eri alojen arvovaltaisena edustajana julkisessa elämässä.

Hallituksen esitystä valmisteltaessa, joka on tapahtunut yhtä aikaa Teknillisestä korkeakoulua ja Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulua koskevien esitysten kanssa, ei ole pidetty Teknillisen korkeakoulun omaan hallintoonsa esittämää kansleria tarpeellisenä. Nyt ehdotetun yhteisen kanslerin mahdollisuutta ei sitä vastoin ole selvitetty. Tämän vuoksi valiokunta pitää tarpeellisenä, että ehdotus teknillisten korkeakoulujen yh-

teisestä kanslerista selvitetään ja tutkitaan erikseen.

Korkeakoulun hallintomalli. Hallituksen esityksen perustelujen ja käytettävissä olleen asetusluonnoksen mukaan Tampereen teknillisen korkeakoulun kaikissa hallintoelimissä kaikki korkeakoulun henkilöryhmät — professorit ja apulaisprofessorit, muu henkilökunta ja opiskelijat — olisivat edustettuina niin, ettei millään ryhmällä olisi enemmistöä. Hallinnon rakenne olisi pääpiirteissään seuraavanlainen:

— Korkeakoulun ylin päättävä elin on korkeakoulun hallitus, johon rehtorin ja vararehtorin lisäksi kuuluvat osastojen johtajat sekä eri henkilöryhmien ja opiskelijoiden edustajat.

— Opetuksen ja tutkimuksen hallinnon perusyksikkö on osasto, jonka hallintoa hoitavat osastoneuvosto ja osastonjohtaja.

— Laitosten perustaminen jätetään korkeakoulun harkintaan.

Valiokunta pitää ehdotettua hallintomallia asianmukaisena edellyttäen, että opiskelijat valitsevat tai nimeävät edustajansa eri hallintoelimiin. Lisäksi valiokunta korostaa pitävänsä tärkeänä säännöstä, jonka mukaan ratkaistaessa tieteellisten virkojen täyttämiseen liittyviä asioita sekä arvosteltaessa opetus- ja tutkimustyöhön liittyviä opintosuorituksia päätöksentekoon saavat osallistua hallintoelinten puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vain vastaavan tieteellisen pätevyyden omaavat jäsenet.

Asetusluonnoksen eräät säännökset. Asetusluonnoksen säännöksistä valiokunta toteaa lopuksi seuraavaa:

— On perusteltua, että rehtori ratkaisee ne hallintovirastolle kuuluvat asiat, jotka vaativat tieteellistä asiantuntemusta.

— On tärkeätä, että luonnosta viimeisteltäessä opiskelijoiden oikeusturvaa koskevien säännösten asianmukaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota ja että jatko-opiskelijoiden asema korkeakoulussa selkiytetään.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Kapee, Alaranta, Eskelinen (osittain), Hirvelä, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Kalliomä-

ki, Norrback (osittain), Pohjanoksa (osittain), Riihijärvi, Ronkainen, Roos, Tiuri ja Uosukainen sekä varajäsenet Dromberg, Pekkarinen (osittain) ja Siitonen (osittain).

Vastalause

Valiokunnan enemmistö on asettunut kannattamaan hallituksen esitystä laiksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta torjuen SKDL:n edustajien eräät keskeiset muutosehdotukset.

Viitaten muun muassa Suomen Ylioppilaskuntien Liiton esittämiin näkemyksiin katsomme, ettei hallituksen esitys valiokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa riittävästi kunnioita korkeakoulun autonomiaa. Ehdotamme, että korkeakoulun itsehallinnosta säädettäisiin lailla eikä hallituksen esityksen 3 §:n 1 momentin tavoin asetuksella. Ehdotamme myös 3 §:n 2 momentissa säädettävää korkeakoulun lausunnonant-oikeutta laajennettavaksi siten, että se koskisi

myös asioita, jotka koskevat korkeakoululaitosta yleisesti. Edelleen ehdotamme, ettei hallintoelin-ten jäseniksi voida valita korkeakouluun kuulumaattomia henkilöitä (6 §:n 4 momentti). Säännösehdotus mahdollistaisi mm. liike-elämän edustajien nimeämisen hallintoelinten jäseniksi, mikä loukkaa korkeakoulujen autonomisen aseman periaatetta ja luovuttaa korkeakoulun sisäistä päätösvaltaa sen ulkopuolelle.

Edellä sanotun perusteella esitämme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluva-
na:

Laki

Tampereen teknillisestä korkeakoulusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Sisäisissä asioissaan korkeakoululla on itsehallinto siten kuin siitä *lailla* säädetään.

Korkeakoululle on (*poist.*) sitä koskevaa lakia tai asetusta valmisteltaessa varattava tilaisuus antaa asiasta lausuntonsa.

4 ja 5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

6 §

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

(4 mom. *poist.*)

7—16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1985

Heli Astala

Inger Hirvelä

